

www.ketab.ir

سرشناسه:	واعظی، محمدجواد، ۱۳۵۱ -
عنوان و نام پدیدآور:	وضعیت زن در عصر اسلامی (نیم قرن اول هجری) / محمدجواد واعظی.
مشخصات نشر:	قم: انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری:	۱۹۲ ص.
فروست:	۸۴۰-تاریخ-۵۸
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۴۱۱-۶۱۸-۶
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
یادداشت:	کتابنامه.
یادداشت:	نمایه.
موضوع:	زنان در اسلام -- تاریخ
موضوع:	زنان -- تاریخ
موضوع:	زنان در اسلام
شناسه افزوده:	موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
رده بندی کنگره:	BP ۲۳۰/۱۷۲/و ۱۷۶
رده بندی دیویی:	۲۹۷/۴۸۳۱
شماره کتابشناسی ملی:	۲۳۸۱۷۵۲

وضعیت زن در عصر اسلامی

(نیم قرن اول هجری)

محمد جواد واعظی

انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

۱۳۹۰

شماره ردیف ۸۲۰
شماره موضوعی تاریخ-۵۸
۱۳۹۰-۵۹

وضعیت زن در عصر اسلامی (نیم قرن اول هجری)

● مؤلف: محمد جواد واعظی

● ناشر: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

● چاپ: نگارش

● نوبت و تاریخ چاپ: اول، تابستان ۱۳۹۰

● شمارگان: ۱۰۰۰

● قیمت: ۲۹۰۰ تومان

● دفتر مرکزی: قم، خیابان شهید، کوی ممتاز، پلاک ۳۸
تلفن و نمابر: ۷۷۴۲۳۲۶-۲۵۱

● شعبه مؤسسه امام خمینی (ره): قم، بلوار امین، بلوار جمهوری اسلامی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
تلفن: ۲۱۱۳۶۲۹-۲۵۱

فهرست مطالب

۹	قدردانی و سیاس
۱۱	مقدمه معاونت پژوهش
۱۴	چکیده

کلیات تحقیق

۱۸	مقدمه
۱۹	پیشینه تحقیق

فصل اول: وضعیت خانوادگی زن

۲۴	۱. وضعیت زن و خانواده در عصر جاهلی
۲۶	الف) جایگاه و شأن زن در جاهلیت
۲۷	ب) ظلم‌های اجتماعی نسبت به زنان
۲۸	ج) ازدواج و طلاق در جاهلیت
۳۲	د) فساد اخلاقی در جاهلیت
۳۳	۲. وضعیت زن و خانواده در عصر نبوی
۳۴	الف) تبیین شخصیت زن و جایگاه اصیل او
۵۹	ب) جامعه اسلامی و اصلاحات نبوی
۶۰	۳. وضعیت زن و خانواده پس از عصر نبوی

فصل دوم: وضعیت اجتماعی زن

۶۴	۱. وضعیت اجتماعی زن در عصر جاهلی
۶۷	۲. وضعیت اجتماعی زن در عصر نبوی

- الف) جواز حضور زن در اجتماع ۶۷
- ب) اصول و ضوابط حاکم بر حضور اجتماعی زن ۶۹
۳. وضعیت اجتماعی زن پس از عصر نبوی ۸۲

فصل سوم، وضعیت اقتصادی زن

۱. وضعیت اقتصادی زن در عصر جاهلی ۹۰
۲. وضعیت اقتصادی زن در عصر نبوی ۹۵
- الف) مالکیت زن ۹۵
- ب) مشاغل زن ۹۸
۳. وضعیت اقتصادی زن پس از عصر نبوی ۱۰۳

فصل چهارم، وضعیت سیاسی زن

۱. وضعیت سیاسی زن در عصر جاهلی ۱۰۸
۲. وضعیت سیاسی زن در عصر نبوی ۱۱۱
- الف) بیعت ۱۱۲
- ب) هجرت ۱۱۶
- ج) جنگ و جهاد ۱۱۹
- د) امان دادن ۱۲۴
۳. وضعیت سیاسی زن پس از عصر نبوی ۱۲۵

فصل پنجم، وضعیت فرهنگی زن

۱. وضعیت فرهنگی زن در عصر جاهلی ۱۳۶
۲. وضعیت فرهنگی زن در عصر نبوی ۱۳۹
- الف) سبقت زنان در گرایش به اسلام و فرهنگ اسلامی ۱۴۰
- ب) زن و خواندن و نوشتن ۱۴۲
- ج) زن، قرائت قرآن و روایت حدیث ۱۴۴
- د) زن و شعر و خطابه ۱۴۷
۳. وضعیت فرهنگی زن پس از عصر نبوی ۱۵۴

۱۶۰	جمع‌بندی
۱۶۵	منابع
۱۷۴	مقالات
۱۷۵	نمایه‌ها

www.ketab.ir

قدردانی و سپاس

سلام و صلوات خداوند بر انبیا و اولیای الهی، به‌ویژه خاتم انبیا حضرت محمد مصطفی ﷺ و اهل بیت پاک و مطهرش.

درود خدا بر ارواح شهدا و بر روح پاک و ملکوتی احیاگر اسلام ناب محمدی، بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران حضرت امام خمینی ؑ که چراغ یادش گرمابخش جان و روشنگر راه ماست، و سلام بر رهبر فرزانه انقلاب حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای (حفظه الله).

بی‌گمان این رساله در سایه حمایت‌های مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ؑ انجام گرفت. لذا از مؤسس این مرکز گران‌سنگ، فیلسوف متأله و مفسر توانا حضرت آیت‌الله مصباح یزدی (حفظه الله) و همه مسئولان و دست‌اندرکاران محترم مؤسسه و همه استادان فرهیخته، به‌ویژه استادان ارجمند حضرت حجت‌الاسلام والمسلمین آقای دکتر محمدرضا جباری - استاد محترم راهنما - و حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای یوسفی غروی - استاد محترم مشاور - که بر این حقیر منت نهاده، کریمانه راه‌گشایم بودند، سپاسگزارم.

همچنین از پدر و مادر عزیزم که زمینه رشد و تحصیل مرا فراهم کردند، قدردانم، و خود را مدیون لطف و مهربانی آنان می‌دانم. در کنار این همه، اگر شکیبایی و یاری همسر مهربانم نبود، هرگز این کار سامان نمی‌یافت. از ایشان نیز بسیار متشکرم.

از تمام دوستان و عزیزانی که مرا در این راه یاری کردند، کمال امتنان و تشکر را دارم و برای همگی آنان از درگاه الهی رستگاری و نیک‌بختی خواستارم.

محمد جواد واعظی

برای سیطره بر جهان می‌کوشند، رسالت حقیقت‌خواهان و اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی، به‌ویژه عالمان دین، بس عظیم‌تر و سخت دشوارتر است.

در جهان تشیع، پژوهشگران حوزوی در علوم فلسفی و کلامی، تفسیری و حدیثی، فقهی و اصولی و نظایر آن کارنامه درخشانی دارند، و تأملات ایشان بر تارک پژوهش‌های اسلامی می‌درخشد. در زمینه علوم طبیعی و تجربی و فناوری‌های جدید نیز پژوهشگران ما تلاش‌هایی چشمگیر کرده، گام‌هایی نویدبخش برداشته و به جایگاه درخور خویش در جهان نزدیک شده‌اند، و می‌کوشند تا با فعالیت‌های روزافزونشان مقام شایسته خویش را در صحنه علمی بین‌المللی بازیابند. ولی در قلمرو پژوهش‌های علوم اجتماعی و انسانی تلاش‌های دانشمندان این مرزوبوم آن‌گونه که شایسته نظام اسلامی است به بار ننشسته و آنان گاه به ترجمه و اقتباس نظریات دیگران بسنده کرده‌اند. در این زمینه کمتر می‌توان رد پای ابتکارات و به‌ویژه خلاقیت‌های برخاسته از مبانی اسلامی را یافت و تا رسیدن به منزلت مطلوب راهی طولانی و پرچالش در پیش است. از این روی، افزون بر استنباط، استخراج، تفسیر و تبیین آموزه‌های دینی و سازمان‌دهی معارف اسلامی، کاوش در مسائل علوم انسانی و اجتماعی از دیدگاه اسلامی و تبیین آنها از مهم‌ترین اهداف و اولویت‌های مؤسسات علمی به‌ویژه مراکز پژوهشی حوزه‌های علمیه است.

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^ع در پرتو تأییدات رهبر کبیر انقلاب اسلامی و حمایت‌های بی‌دریغ خلف مسیح وی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای «مد ظله العالی» از آغاز تأسیس براساس سیاست‌ها و اهداف ترسیم‌شده از سوی حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی «دامت برکاته» به امر پژوهش‌های علمی و دینی اهتمام داشته و در مسیر برآوردن نیازهای فکری و دینی جامعه، به پژوهش‌های بنیادی، راهبردی و کاربردی پرداخته است. معاونت پژوهش مؤسسه برای تحقق این مهم، افزون بر برنامه‌ریزی و

هدایت دانش پژوهان و پژوهشگران، در زمینه نشر آثار محققان نیز کوشیده و بحمدالله تاکنون آثار ارزنده‌ای را در حد توان خود به جامعه اسلامی تقدیم کرده است.

کتاب پیش روی، پژوهشی است در قلمرو تاریخ اسلام که با تلاش پژوهشگر ارجمند جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای محمدجواد واعظی نگارش یافته است. هدف اصلی نویسنده تبیین جایگاه و منزلت حقیقی زن در اسلام با نگاه تاریخی است. معاونت پژوهش از مؤلف محترم و جناب آقایان حجج اسلام والمسلمین دکتر محمدرضا جباری و یعقوب جعفری که با نظارت، مطالعه و ارائه نظرهای سودمندشان، بر اتقان و غنای اثر افزوده‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌کند و توفیق روزافزون ایشان را از خداوند متعالی خواستار است.

معاونت پژوهش

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی